

ע"פ 5845/14 - רון אסט נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 5845/14

לפני:

כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט מ' מזוז

המערער:

רון אסט

נ ג ד

המשיב:

מדינת ישראל

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
בת"פ 24189-04-14 מיום 15.07.2014 שניתן על-ידי
השופט ד' רוזן

תאריך הישיבה:

ה' בניסן התשע"ו (13.4.2016)

בשם המערער:
בשם המשיב:

עו"ד גיל פרידמן
עו"ד יעל ביטול

פסק-דין

השופט נ' סולברג:

1. ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופט ד' רוזן) בת"פ 24189-04-14 מיום

עמוד 1

15.7.2014, בגדרו נגזרו על המערער 8 שנות מאסר בפועל, שנתיים מאסר על-תנאי, תשלום קנס בסך 300,000 ₪, והוא חוייב גם בתשלום פיצוי ל-17 מתלוננים בסך מצטבר של 3,816,000 ₪; כל זאת במסגרת הסדר טיעון "סגור" שנערך בין הצדדים.

2. המערער הורשע על-פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון ב-15 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 415 סיפא לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "החוק"), 3 עבירות של גניבה בידי מורשה לפי סעיף 393(2) לחוק, 7 עבירות של זיוף בנסיבות מחמירות לפי סעיף 418 סיפא לחוק, 6 עבירות של שימוש במסמך מזויף לפי סעיף 420 לחוק, וכן בעבירות לפי סעיפים 3(ב) ו-4 לחוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000. כתב האישום אשר תוקן בהתאם להסדר הטיעון אוחד בכ-17 אישומים שונים, המתארים כיצד המערער, יזם וקבלן נדל"ן, תכנן לרמות ולגנוב כספים מלקוחות, משקיעים ונושים באמצעות הצגת מצגי שווא, לפיהם הוא מתכוון למכור דירות ולהקים פרויקטים שונים בתחום הנדל"ן, וזאת מבלי שקיבל אישור ממאן דהוא למכור נכס כלשהו או להקים פרויקט כלשהו. מצגי שווא אלו ניתנו באופנים שונים ומתוחכמים, כגון הצגת תכניות בנייה שונות, הדמיות, צילומים ושרטוטים, הצגת מסמכים מזויפים המתארים לכאורה את הסכמת בעלי הנכס למכירתם, הצגת צילומי שיקים וגלגולם ממתלונן למשנהו, ועוד. המערער אף לא בחל בהצעת אותו נכס למכירה למספר מתלוננים. כתוצאה ממערכות היחסים שיצר המערער עם המתלוננים, קיבל מחלקם סכומי כסף גדולים בתורת הלוואה או מקדמה, בודעו כי אין באפשרותו להשיב כספים אלו. סך הכספים שגזל המערער עומד על כ-13,800,000 ₪.

3. כאמור, המערער והמשיבה הגיעו להסדר טיעון "סגור", הכולל הסכמה לעניין סעיפי האישום המתוקנים וכן לעניין העונש. אף על-פי כן, לא פטר עצמו בית המשפט המחוזי מלבחון את ההסדר, ולשקול את נסיבות העושה ומעשיו בהתאם להוראות תיקון 113 לחוק. לאחר ששמע את טיעוני הצדדים לעונש, לרבות בעניין מתחם העונש ההולם בנסיבות העניין, ולאחר עיון בתסקירי הקרבן שהוגשו, ובחומר נוסף שהובא לעיונו קבע בית המשפט המחוזי כי הסדר הטיעון הוא סביר, מאוזן, ומצוי בגדרות שהותוו בפסיקה לעניין הסדרי טיעון בכלל, ולענישה הראויה במקרה דנא, בפרט. לאור האמור, אימץ בית המשפט המחוזי את הסדר הטיעון במלואו, והשית על המערער את העונשים שצוינו לעיל.

4. המערער טוען כי יש להקל בעונש שנגזר עליו, על אף שמדובר בהסדר טיעון. לטענת המערער, הוא חתם על הסדר הטיעון בהיותו תחת לחץ חיצוני ופנימי, תוך שהוא סובל מדיכאון עמוק ומהתקפי חרדה יוצאי דופן בעוצמתם. המערער מטעים כי אין בפיו טענה לכשל בייצוגו בבית המשפט המחוזי, להתנהלות בלתי הוגנת מטעם בא-כוח המשיבה או לפגם אחר שנפל בהליך. הוא מודע לכך שמדובר בערעור חריג ביותר, וכי אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בעונש שהוטל במסגרת הסדר טיעון סגור. עם זאת, במסגרת הערעור פורט המערער את נסיבות חייו ומצבו הנפשי הקשה, ואת קריסתו הכלכלית שדרדרה אותו לביצוע המעשים. לתמיכה בטענותיו צירף המערער חוות דעת פסיכולוגית, המתארת את מצבו האמור. אדגיש, כי המערער איננו מבקש לחזור בו מהודאתו בכתב האישום המתוקן. הוא מכיר בכך שחטא ופשע כלפי המתלוננים וכי הובילם לעברי פי פחת, ואיננו מבקש לחמוק מאחריותו למעשיו. עם זאת, הוא גורס כי ראוי שהאיזון בין שיקולי הענישה השונים יוביל להטלת עונש מאסר קל יותר.

5. המשיבה מתנגדת לקבלת הערעור, טוענת כי אין מקום לקבלו, ומצביעה על כך שהמערער מבקש להחזיק את המקל משני קצותיו - מצד אחד להרוויח מכתב אישום מתוקן, אך לא לקבל את העונש שהוטל במסגרת ההסדר. המשיבה מטעימה כי העונש שהוטל במסגרת הסדר הטיעון מצוי ממילא בלבו של מתחם הענישה שעליו הצביע בא כוח המערער בבית המשפט המחוזי, וכי לא קמה כל עילה להתערבותו.

6. עיינו בנימוקי הערעור, בחוות הדעת שהוגשה לתמיכה בו, שקלנו את דברי ב"כ הצדדים, וכמו כן התרשמנו מדברי המערער במהלך הדיון בעל-פה וכפי שנמסרו לנו בכתב. עם זאת, ועל אף ההבנה למצבו של המערער, דעתי היא כי אין מנוס מדחייתו של הערעור.

7. כזכור, אין ערכאת הערעור נוהגת להתערב בעונש שנגזר אלא במצבים חריגים בלבד, שבהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין, או כאשר רמת העונש חורגת באופן מובהק מזו המקובלת בנסיבות דומות (ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (21.1.2009); ע"פ 919/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 72 (3.9.2015); ע"פ 4372/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 34 והמובאות שם (5.6.2013)). כך ברגיל, קל וחומר כאשר מדובר בעונש שהוטל במסגרת הסדר טיעון, קל וחומר בן בנו של קל וחומר, מקום בו עסקינן בהסדר טיעון 'סגור'.

8. רבות נאמר בפסיקת בית משפט זה על תפקידו הראוי של מכשיר הסדר הטיעון במסגרת האכיפה הפלילית, כמו גם על הזהירות שיש לנקוט ביחס אליו:

"דומה כי אין כיום חולק כמעט על כך שהשימוש בכלי זה הינו בעל יתרונות ניכרים ועל כך שככלל יש בעריכתם של הסדרי טיעון כדי לקדם את האינטרס הציבורי, כמו גם על כך שממילא, במציאות שעמה מתמודדת מערכת המשפט בישראל ובהתחשב בעומס הרב המוטל הן על בתי המשפט, הן על יתר הנוגעים בדבר, הסדרי טיעון מהווים כלי מרכזי במלאכת אכיפת החוק - כלי הכרחי על מנת שהמערכת כולה תוכל לשאת במשימות המוטלות על כתפיה. לצד זאת, אין ולא ניתן להתעלם מהקשיים ומהסיכונים הבלתי מבוטלים שטומן בחובו מוסד זה, ובין היתר מהחשש מפני הרשעת חפים מפשע, מהחשש מפגיעה באינטרס הציבורי להענשת עבריינים ומפגיעה בעיקרון הבסיסי של שוויון בפני החוק. משמעות הדברים הינה אפוא כי עריכת הסדר טיעון לא תהיה נכונה בכל מקרה ולא 'בכל מחיר', ומכאן הצורך בבחינה, בדיקה ושקלול זהירים ואחראיים - הן מצד הצדדים, הן מצד בית המשפט שלאישורו מובא ההסדר" (ע"פ 1281/06 בורשטיין נ' מדינת ישראל, פ"ד סב(4) 100, 112 (2008) (להלן: "עניין בורשטיין").

בהתאם לכך, התוותה הפסיקה את אמות המידה על-פיהן יבחן בית המשפט הסדר טיעון המוצג לפניו. על-פי אמות מידה אלה, "קיומו של הסדר טיעון הוא שיקול מרכזי בשיקוליו של בית-המשפט הגוזר את העונש. ככלל, בית-המשפט יראה לקיים את הסדר הטיעון בשל הטעמים הקשורים בחשיבותם ובמעמדם של הסדרי הטיעון" (ע"פ 1958/98 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(1) 577, 608 (1998) (להלן: "עניין פלוני"). זוהי נקודת המוצא. לצד זאת, יבחן בית המשפט האם הושג איזון בין טובת ההנאה שמעניק הסדר הטיעון לנאשם, לבין התועלת שיש בהרשעת הנאשם ובעונש המוצע במסגרת ההסדר לאינטרס הציבורי, בין היתר בשים לב לחיסכון בזמן ובמשאבים השיפוטיים, להודיית הנאשם בביצוע העבירות וקבלת האחריות למעשיו, ממניעת הצורך בהעדתם של עדים שונים ונפגעי העבירה, ועוד (עניין פלוני, בעמ' 607-609). מנגד, יביא בית המשפט בחשבון גם את סיכויי הרשעתו של הנאשם אלמלא ההסדר, את האינטרס הציבורי בשמירה על אמון הציבור ברשויות החוק ובהפעלת מדיניות ענישה הולמת ושוויונית (עניין בורשטיין, 113). ראינו אפוא, כי על אף שבית המשפט איננו פטור מלבחון בעצמו את שיקולי הענישה, הרי שלא ימהר להתערב בעונש שהוסכם בין הצדדים, בוודאי כאשר מדובר בהסדר 'סגור', אשר איננו קובע מתחם מסוים אלא עונש מוגדר ומסוים. התערבות זו שמורה למצבים חריגים ביותר (השוו ע"פ 5310/12 פלוני נ' מדינת ישראל (9.9.2012)).

9. העניין שלפנינו איננו בא בגדרם של מצבים חריגים אלה, המצדיקים את התערבותנו. המערער הבין את הסדר הטיעון עליו חתם, ועשה זאת בדעה צלולה. הוא איננו טוען לכשל שנפל בייצוגו. כמו כן, גם בהתייחס לתוכנה של חוות

הדעת שהוגשה, לא שוכנעתי כי מדובר במקרה בו נשלל כוח רצונו של המערער או שלא היה לו שיקול דעת אם לקבל את ההסדר שהוצג לפניו, אם לאו. משכך, אין עסקינן במקרה שבו נפל פגם בהסדר הטיעון, מהפן ההסכמי. מכל מקום, גם אם אכן כך היה, לא היה זה מן הראוי לבטל רק את החלק בהסכם אשר החמיר עם המערער, לשיטתו, אך בד בבד להותיר על כנו את החלק בהסדר המקל עמו, היינו את הרשעתו בעבירות קלות יותר, במסגרת כתב אישום מתוקן.

10. גם מהפן העונשי איני סבור כי יש מקום להתערבותנו. אכן, העונש שהוטל על המערער איננו מן הקלים. ברם, גם העבירות שביצע עבירות הן קשות. בעבר התייחסנו למדיניות הענישה הראויה בעבירות כלכליות:

"בית משפט זה עמד לא פעם על ההחמרה הנדרשת בעבירות כלכליות, המכונות עבירות "צווארון לבן". בעבר נטו בתי המשפט להקל עם מבצעי עבירות מסוג זה, בשל תדמיתן 'הנקיה' יותר ביחס לעבירות אחרות. ואולם, לעיתים החורבן שעבירות כלכליות עלולות להמיט על נפגעייהן הוא גדול לאין ערוך מאשר עבירות רכוש 'רגילות'. נזקיהן עלולים להשתרע לאורך זמן ולסחוף גם את קרוביהם ומשפחתם של הנפגעים אל עברי פי פחת. הן עלולות להביא לסחרור ולפגיעות נוספות ברכוש, בגוף, בכבוד ובחרות" (ע"פ 3506/13 הבי נ' מדינת ישראל, פסקאות 638-640 וההפניות שם ((12.1.2016)).

אכן, מן המכתבים שהוגשו לעיוננו עולה כי גם העבירות שביצע המערער הותירו אחריהן שובל של נפגעים, אשר חייהם נהרסו, פשוטו כמשמעו, במימד הכלכלי, הנפשי והבריאותי. המערער עצמו מכיר בכך, וסבור כי עליו לשאת באחריות למעשיו. אזכיר, כי בדיון בבית המשפט המחוזי טען בא כוח המשיבה כי מתחם העונש ההולם נע בין 7 ל-12 שנות מאסר, ואילו בא כוח המערער טען כי על מתחם זה לעמוד בין 6 ל-10 שנות מאסר. מכאן, שלכולי עלמא העונש שהוטל מצוי בתוך מתחם העונש, ושמה אף על הצד הקל שבו.

11. סוף דבר, במכלול הנסיבות איני סבור כי יש מקום להקלה בעונש המאסר שהוטל על המערער, מעבר לעונש שעליו הוסכם במסגרת הסדר הטיעון בין הצדדים. אי לכך, אציע לחבכי לדחות את הערעור.

שׁוֹפֵט

השופט י' דנציגר:

אני מסכים.

שׁוֹפֵט

השופט מ' מזוז:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק הדין של השופט נעם סולברג.

ניתן היום, י"ב בניסן התשע"ו (20.4.2016).

שופט

שופט

שופט
